

FİKİR PERVER

Fikir, Sanat ve Edebiyat..

83. sayı Haziran 2026

Ey Türk Gençliği,

Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet, muhafaza ve müdafaa etmektir. Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin, en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni, bu hazineden, mahrum etmek isteyecek, dahilî ve haricî, bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şerâitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerâit, çok nâmüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın, bütün kaleleri zaptedilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şerâitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dahilinde, iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler.

Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlilerin siyasi emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr-u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerâit içinde dahi, vazifen; Türk İstiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır!

Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asîl kanda, mevcuttur!

K. Atatürk

2017 senesinde başlattığımız "Geleceğimiz Kitapta" adlı köy okullarına kütüphane kurma projemizi sürdürürken ülkemizdeki genç yazarların ülkesine seslenmesi için 2019 Ağustos ayı itibariyle Fikirperver Dergi olarak karşınızdayız. Amacımız gençlerin hislerini bu dergi vasıtasıyla yazıya dökmesidir. Keyifli okumalar dileriz.

Yazarlarımız

Ali Şahin
Betül Utcu
Hafsa Karaca
Hilâl Kökdemir Kalaycı
İsmail İğdeli
Kaya Gençal
Mehmet Ali Keskinçilic
Merve Kakıcı
Rafiye Öztürk
Şehnaz Orhan

Sizden gelenler

Rafiye Öztürk
Ali Şahin

Editörlerimiz

Merve Kakıcı
Özgür Aktaş
Firdevs İzgören

Kapak İllustrasyon

Büşra Karaca

Tasarım

Sıla Ergün
Ekin Çinici

Sesli Dergi

Sılanaz Kalender

İletişim

Büşra Ayrancıoğlu

Dijital Medya

Rukiye İkra Arı
Büşra Ayrancıoğlu
Yaren Akcan

2019 yılında ülkemizin gençlerinin isteklerini dile getirmek için oluşturulan Fikirperver dergi' de siz de yazmak isterseniz bizimle mail yoluyla iletişime geçebilirsiniz.

83.Sayı

Haziran /2026

fikirperverdergi.com

▶ Fikirperver Dergi

📷 🐦 fikirperverdergi
fikirperverdergi@gmail.com

Geleceğimiz Kitapta

Kasım 2017' de üniversite öğrencileri tarafından köy okullarına kütüphane projesi bugün itibariyle ulaşmıştır. İncelemek için sosyal medya hesaplarını ziyaret edebilirsiniz.

▶ Geleceğimiz Kitapta

📷 🐦 @gelecegimizkitapta

EDİTÖR MASASINDAN

Editör Masası'ndan merhaba sevgili okur,

Her sabah selamlaştığımız bakkalı, sokaklarında çocuk seslerinin yankılandığı, pencerelerinden taze kahve kokularının yükseldiği o tanıdık dünyaya bu ay kapılarımızı ardına kadar açıyoruz. Bu ay masamızda, adımlarımızı yavaşlattığımızda ancak fark edebileceğimiz, bizi biz yapan temel aidiyetlerden biri var: Mahalle.

Modern zamanların hızı bizi binalara, ekranlara ve derin bir yalnızlığa hapsederken unuttuğumuz o güvenli limanı, o “buralılık” hissini yeniden hatırlamak istedik.

Mahalle, coğrafi sınırlar ve yan yana dizilmiş taş binalardan ibaret değil; insanı insana mayalayan, tüm duyguları imece usulü paylaştıran kültürel bir kaynaktır. İlk adımlarımızı attığımız o sokaklar, kimliğimizin ve dünyaya bakışımızın ilk şekillendiği yerdir.

Bu sayımızda, çocukluğumuzun koşturduğu o tanıdık sokakların kokusunu duymanı umuyoruz. Ruhunu özlediğin o mahalle sıcaklığında dinlendirmeye hazır mısın sevgili okur?

Hoş geldin...

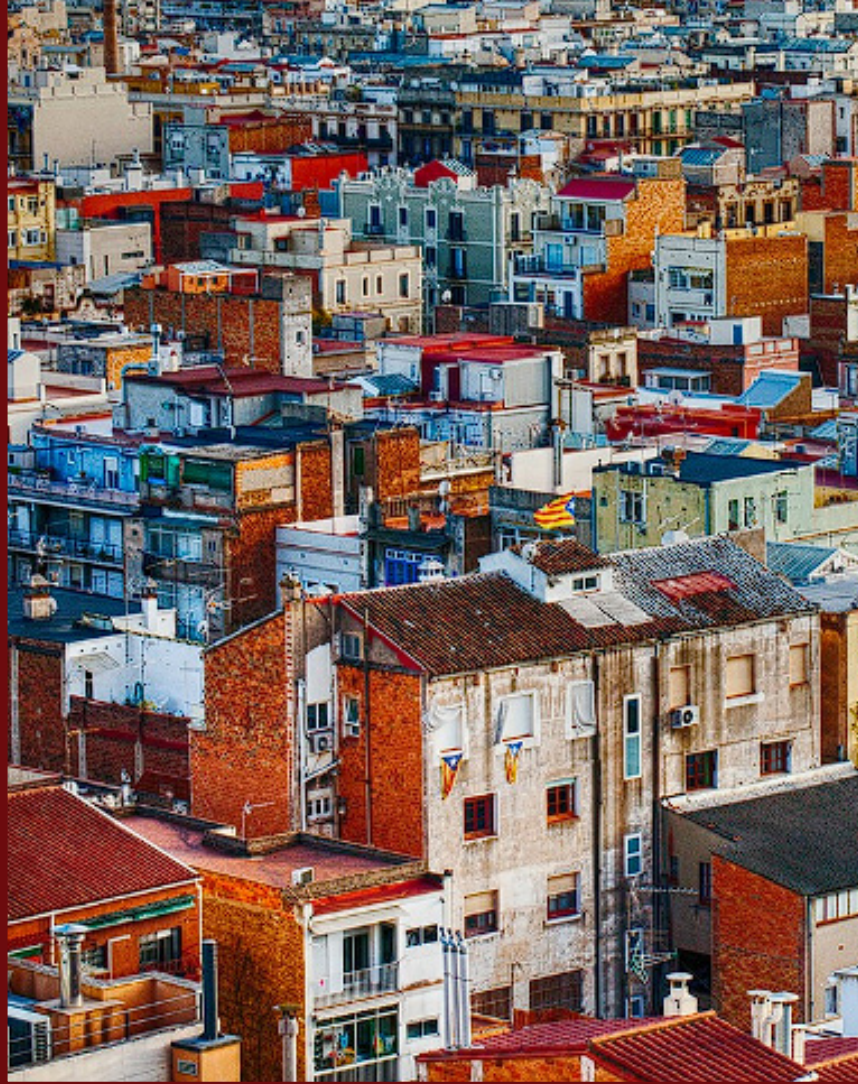
Merve.

KAPAĞIN HİKAYESİ

Eserde tezatlık ve ters köşe kompozisyon kullandım. Genelde gökyüzüne ulaşmaya çalışan gökdelenler bu kez tabanda konumlandırılmış insanın içini ısıtan renkleriyle mahalle yaşamı ise artık gökyüzündeki bir ütopyaadan ibaret. Gökyüzü konumunda çünkü artık ulaşılabilir bir yerde. Merkezde yükselen gökdelen, göğü delip geçmekle kalmamış göğü aynı zamanda kanatmışta. Gökdelenin soğuk, buzul mavisi cam ile bulutların arasından akan kan, yükselmeye çalışırken yaraladığımız doğanın bir sembolü. Gökyüzüne ulaşmayı başaramamış topraktan da kendini mahrum etmiş gökdelenin üzerindeki göz bu sisteme hapsolmuş geçmişine hasret duyan modern insanın hüznü ve yalnızlığını temsil ediyor. Pencereden dışarı aşağıya doğru uzanan el ise yere toprağa ulaşma özleminde. Bu çalışma modernitenin insanı kendi sıcak mahallesinden kopararak soğuk beton gökleri kanatan bir kuleye hapsedmesini anlatıyor.

Büşra Karaca

Mahalle

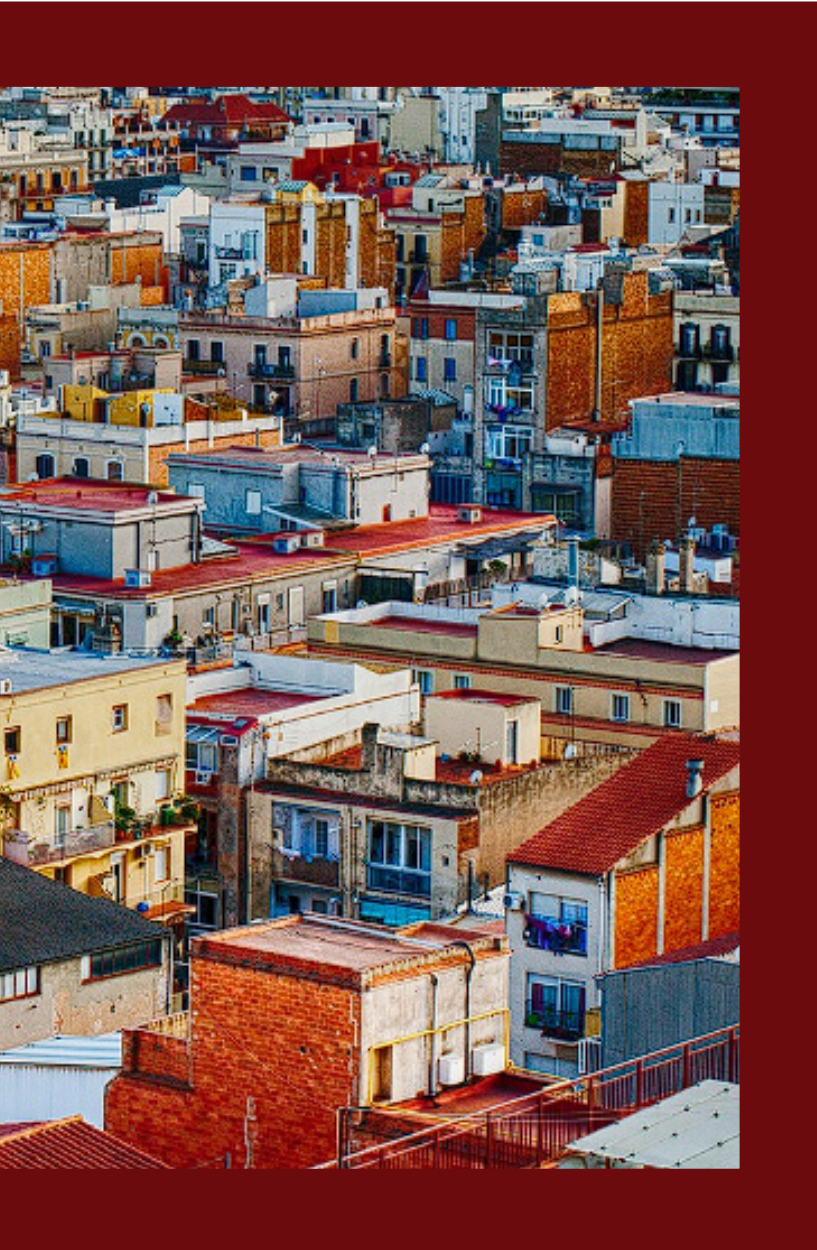

Navigasyonda ıskalayıp yakalamaya çalıştığımız bir isim değil mahalle.
Kültür yüklü. Gayret ve ümitle kurulan bir yer. Düzen ve gaye demek en çok da güven.
Birbirlerine emanet edilen mahalle çocukları. Komşuluk.
Can bağının kan bağından önemli olduğu bir gelenek yeri mahalle.
Piyes ve entrikanın döndüğü tek yerin sokak tiyatrosu olduğu alan.
Hayret ettiğimiz olayların gerçekleştiği kötülük dolu bir yer değil.

Masum bir isimden ibaretken sokaklar hangi dönemde bu hale geldi?
Rotasız ve hedefsiz kalan mahalle çocukları kendilerini duygusal olarak kaybedip çarpım tablosunu ezber-
lemeden ne zaman eylem tablosu haline geldi? Güven ne zaman kayboldu? Hayat ne ara bu kadar tutarsız
kıldı kişileri? Yetişkinlik tehlikeli boyutlara mahalle ismi değişmeden bu hızda bu sapmayla fizik kurallarını
yıkarak kara deliği felsefi hale ne zaman getirdi?

Mahalle en fazla kötü kokardı, şimdi kötülük kokuyor. Ve daha çok korkutuyor mahalle insanlarını.
Tadı, tuzu ve dermanı yok. Tehlike büyük! İnsanlık küçük. Temayül etmekle vuku bulmuyor. İstikrar kalma-
dı. Heves, hayâl kırıklığına evrildi. Temas tehlikeli hâle geldi. Öz yitirildi. Maya temizliği önemliydi.
Velhasıl çokça emek gerek yitirilen duyguları getirmeye; güven,sevgi en çok da saygı.

Betül Utcu

Gizli Görev

Leblebi tozlarını önce bakkal amcaya sonrada birbirimize püskürtür, camsız karanlık küçük bakkal, sarı beyaz tozlara bürünürdü âdeta. Köhne ve karanlık bu yerde, güneş yüzü görmeyen Ali Amca'nın nasıl bu kadar şişman ve gürbüz kaldığına bir zamanlar dikkat etmemişiz, hayret! “Kahkahalar, çabuk gidin buradan diye azarlanmalar, bir daha size leblebi tozu yoklar...” Bütün sesler önüme geldi yürürken. Ayakkabılarımla üzerlerine bastım. Hatta sanki anılıyormuşum gibi bir yerlerde kulaklarım dahi çınladı. Kim anardı ki beni, Ahmet mi, Züleyha mı, Osman mı...? Nasıl anabilirlerdi ki “Bizi bir vedaya bile muhtaç bıraktı, kaçtı gitti buralardan” diyenler. O seslerin susmasından sonra kaç zamanlar geçti kim bilir. Haftalar değil aylar değil koca koca yıllar...

Yokuş yukarı tırmana tırmana o bakkalın yerini alan çok katlı apartmanların önünden geçtim. Hem zorlanarak hem de isteyerek gelmenin ağırlığı iyice üzerime çöktü eve yaklaşırken, adımlarım ağırlaştı. Eskimiş kaldırımlardan, bozulmuş taşların arasından hala sular inceden sızıyor, çocukken sokak kokusu dediğimiz tarifsiz kokuyu burnum tekrar alıyordu. “Üstün başın sokak kokmuş” suçluluğu annemin azarlamasıyla belirgin bir pisliğe ya da etikete ya da kara önlüklere ya da beyaz gömleğin siyahlaşmış dirseklerine dönüşüyordu birden. Ne bileyim işte...

Yürürken başımı sola çevirdim. Evın karşı yolunda sanki elimizi uzatsak tutabileceğimiz uzaklıktaki kocaman ağaçları olan park, yeni dikilen apartmanların arasından kendini zor gösteriyordu şimdi. Pencereleler, sıkı sıkı kapatılmış perdeleler, soğan kokulu mutfaklar, soğumuş yataklar, kavgalar, dedikodular, parkın eski cazibesinin önüne dikilmişlerdi. Kocaman, dik âdeta utanmadan sözde şehvetli duruşlarıyla...

Babamın ölümünü kendisinden bucak bucak sakladıkları babaannemin, artık iyice küçülmüş, beli bükülmüş, duvarları ağarmış, bu kalabalık yeni apartmanların arasında yetim kalmış evinin hâline acımadan yıkım kararı alınmıştı. İçeriye girerken ekşimiş turşu kokusu içime işledi. Son görüştüğümüzde bu kokunun yüze çevrilmiş hâli, acıdan büzüşmüş, kemikleri iyice fırlamış hâliyle, hlen babamın izini arayan babaannem de bu ev gibi yetim hatta öksüz kalmış, cılız bir sesle meramını kimseye anlatamamamın sıkıntısı ile soruyordu tekrar tekrar tekrar...

“Hiç bu kadar aramadığı olmamıştı beni, çıkıp geliverirdi birden, habersizce... Nerede baban... Kurban olayım bir telefonda mı edemez insan?”

“Gizli görevde... Yurtdışında ya babaanne... Ben de yanına gideceğim tez vakit... Söylerim arar...”

Duymamış, görmemiş sanki... Büfenin üstündeki aynadan kendi gözlerine bakarak, yokmuşum gibi sessizliğe gömülü verdi.

Ayna cevap veriyordu artık ona.

“Saklarlar Hatice, saklarlar, gizli görev bu... Boşuna arama, bekleme oğlunu.”

Sütçünün bağırısları geçti aynanın önünden. Kendinden emin, sütüne yemin billah su karıştırmamış, hep aynı cevabı verecek olan sütçü...

“Bak sütlaç yapacağım oğluma, kandırmıyon dimi beni...?”

“Yok hanım ablam, ne zaman gördün benim yalan söylediğimi kurban olayım...”

Süt kokar bütün apartman. Hafif yanık kokulu, kaymağı üzerinde bir parmak, kavuşmayı bekler ateş üstünde fokurdayarak...

Dışarıdan bağıriş sesleri, topun yuvarlaklığını ispat derdine düşmüş çocuk ayakkabılarının yere vuran sesleri ile dünyanın yuvarlaklığından kavuşma medeti bulan babaannemin bekleyişleri.

“Tabii canım. Dünya yuvarlaktır, eninde sonunda bulunduğu yerden aynı yolu izleyerek bulur evinin yolunu, kaybolacak hâli yok ya bu zıpır oğlanın!...”

Karşıdaki büyük parktır kesin oğlum.

Biraz çamur, biraz yabani otlar, bolca ağaç arasındaki parkta...

İçinden seslerin şırıltısının çocuk gülüşlerine karıştığı, uçurtmaların mutlaka ağaçlara takıldığı o büyük parkta...

“Uçurtmaları uçurtmaya gitmiştir bebeler” diyerek aynanın suskunluğuna hiddetlendi.

Ter kokan kirli atletleri, saçlarına toplaşmış iğde yapraklarıyla çıkar gelir birazdan...”

Dökülen lokmaların ağır yağ kokuları elden ele dolaşırken, kapıların önündeki biriken terliklerin dili açıldı, dil söze düştü, sözde dualara, şiirlere yamandı.

“Gizli görevde gelecek bir gün...”

O bir gün; yeni dikilen apartmanların, kaybolan sütçülerin, gökyüzünde artık hiç yakalanamayacak uçurtmaların, aralarından sular sızan kaldırımların, yağ kokan apartmanların arasından süzülerek bir türlü gelmedi. Aynalar artık hiç cevap vermeyip, evin iyice beli bükülünceye kadar artık babam da dahil hiç kimse gelemedi. Yeni adamlar, bilinmeyen kadınlar, çocuk seslerinden mahrum sokak araları...

Cenazesine yetişemedim babaannemin. Arşınladığım adımlarım yabancılaştı mahalleye. Büyük heybetli kepçelerin gürültüsü bütün çocukların seslerini bastırırken artık yeni yüzleri taşımaya hazırlanan yıkımlar gördüm sokaklarımda.

Yukarılardan ağır ağır heybetli bir iniş yaptı evimizin duvarına. Gürültüsü çıkardığı tozdan daha fazla, hiddeti hiçbir şey kalmamacasına uğraşan diktatörlerin yıkımları gibiydi. Duvarın bir tarafı toz silsilesi içinde güm-bürtüyle yere düştü. Turşu kokan eve sırtımı dönüp kalan yıkımı görmemek için uzaklaştım mahalleden koşarak...

Şehnaz Orhan

Cumbalı Evler, Rengârenk Merdivenler

Küçük kız gözlerine vuran güneş ışığının rahatsızlığı ile uyandı. Yataktan doğruldu etrafına baktı ve hiç tanımadığı bir yerde olduğunu fark etti. Anne, diye seslendi, cevap alamadı. Yattığı yatak demir bir som-yaydı. Odanın pencereleri kocamandı. Neredeydi, kim vardı burada, hiçbir şey bilmiyordu. Odadan çıktı. Hemen iki adım ötesindeki merdivenden aşağıya indiğinde karşısında kocaman ahşap bir kapı gördü. Kapıyı açtı ve çıktı. Dışarıda koşuşturan çocukları ve kapının önündeki merdivende oturan annesini gördü. Yanında iki kadın daha vardı. Sohbet koyuydu ama ellerindeki çaylar da açık sayılmazdı. Çayın tavşan kanı olarak ifade eden rengi güneşin bardağa vurması ile tarifi zor bir tona dönüşmüştü. Küçük kız “Anne neredeyiz, burası neresi?” dedi ama annesi onu duymuyordu. Birkaç defa daha seslendi, fakat bir türlü sesini duyuramadı. Korkmaya başlamıştı ama içinde de tuhaf bir rahatlık vardı, sanki bedenine hükmedemiyordu. Ayakları istemsizce küçük küçük adımladıkça etrafının güzelliğine ve ilginçliğine kapılmadan edemedi. Biraz önce kapısını açtığı ev dik bir sokağın başındaydı. Yokuştan aşağı baktığında evlerin rengârenk hallerini gördü önce. Her birinin sarı, mavi, bordo, yeşil, pembe ve daha nice renkleri gökkuşağını kışkandıracak kadar güzeldi. Burası neresiydi bilmiyordu ama giderek daha çok ilgisini çekiyordu. Kafasını kaldırdığında evler arasında karşıdan karşıya gerilmiş çamaşır iplerini ve üzerinde asılı çamaşır-ları, camdan cama konuşan insanları, tıpkı annesi gibi evlerinin önündeki basamaklarda oturmuş sohbet eden kadınları gördü. Küçük bir dükkânın önünde durup vitrinine baktığında pinokyo kuklalarını gördü. Burası ahşap oyuncaklar yapılan bir atölye olmalıydı. Dayanamadı içeri girdi. Sandalye de oturan dükkân sahibi de tıpkı annesi gibi onu görmedi. Küçük kız artık korkmuyor, görünmez oluşunun keyfini sürüyordu. Antika eşyaların da yer aldığı bu dükkânda epeyce oyalandıktan sonra çıktı. Mahallenin renkli, iki katlı ve cumbalı evleri ve önünde esnaflarının oturduğu, dükkânları olan dar ve dik sokaklarından yukarı doğru tırmanmaya başladı. Sokakta oynayan çocuklar nasıl güzel kahkahalar atıyorlardı böyle. Çok eğlendikleri belliydi. Seksek, köşe kapmaca, dokuz taş, yakan top gibi oyunlar oynuyorlardı. Ya o nereden geldiğini bilemediği ama mis gibi kokusuna hayran kaldığı sıcak ekmek kokusuna ne demeli. Yürüdü, yürüdü ve bir ara dinlenmek için oturup çıktığı yokuştan aşağı baktığında denizi gördü. Deniz sanki çok yakınmış da saklanmış gibiydi. Ve işte yakalamıştı mavi saklambaç arkadaşını. Ara bir sokağa girdi ve tekrar aşağı baktığında rengarenk merdivenler gördü bu defa da. Merdivenlerde küçük sarı bir tekirin ona doğru geldiğini fark edince yaklaştı ve ilk defa bir canlı tarafından fark edilmiş olmanın heyecanı ile kediye kucağına aldı.

“Mısır hayır!! Ayşe uyuyor kalk üzerinden Mısırrrr Mısırrrr...”

Ayşe gözlerini açtığında annesi karşısında, kedisi mısır da üzerindeydi. Kız bir taraftan elleri ile gözlerini ovuştururken, bir taraftan da “Anne ben çok değişik bir rüya gördüm hiç bilmediğim görmediğim ama sanki yıllardır içinde olduğum bir mahalledeydim, sıcacık mutlu insanlarla dolu bir yerdi, yaşadığımız evlere hiç benzemeyen evleri vardı, sokak aralarından deniz görünüyordu” diyerek rüyasını uzun uzun anlattı.

Küçük kız rüyasını anlattıkça annesinin yüzündeki şaşkınlık yerini hoş bir tebessüme bıraktı. Kızının rüyasında gördüğü yerin neresi olduğunu anlamıştı. Şehrin yüksek binalarından, koşuşturup duran, öfkeli insanların sıyrılıp Haliç’in kıyısında Arnavut kaldırım sokakları ile zamanın durduğu, İstanbul’un kalbinin hâlâ eski ritmiyle attığı geçmişle bugünün iç içe olduğu, herkesin birbirini tanıdığı, yabancı kavramının sokak aralarında kaybolup gittiği, gerçek bir mahalleydi burası.

Kızına rüyasında gördüğü yerin gerçekte de olan bir mahalleye çok benzediğini ve tıpkı anlattığı gibi mahalle kültürünün orada korunmaya devam ettiğini söyledi ve ekledi “Ayşe hadi koş hazırlan Balat’a gidiyoruz.”

Hilâl Kökdemir Kalaycı

Bizler mi Büyüdük Yoksa Mahalleler mi Küçüldü?

Eskiden bir kaldırımdan karşı kaldırıma geçmek için yarışır, kazanmak için tüm gücümüzle koşardık. Saklambaç oynarken dakikalarca birbirimizi arar, ebe olmamak için en gizli yere saklanırdık. Yan yana, peş peşe seksekler çizer, tebeşirin izi silinene kadar oynardık. Şimdilerde hangi mahalleye baksam çocuk seslerinin yerini soğuk rüzgârlar doldurmuş. Sanki her bir çocuk akşam ezanıyla eve girmiş ve bir daha hiç çıkmamış gibi... Üstelik sadece çocuklar değil; eskiden yemekten sonra çekirdeklerini, çaylarını alıp bütün akşamı koyu sohbetlerle geçiren, mahalle başındaki o teyzeler de inmez olmuş aşağıya. Onlar elini ayağını çekince, kahkahalarının yankılandığı sokaklar solup gitmiş sanki.

Siyah-beyaz ekranlara veda edeli epey olmuşken mahallelerimizi dev bir siyah-beyaz ekrana çevirmişiz. Ne boydan boya asılı çamaşırlar kalmış ne de renk renk boyanmış evler... Bütün binalar birbirine benziyor artık; en ufak bir farklılık bile kabul görmez olmuş. "Komşu komşunun külüne muhtaçtır" diyen bir neslin ardından, şimdi külüne muhtaç olduğumuz o insanların adlarını bile bilmiyoruz. Alt katımızda oturan amcaı bina girişinde görüp "Aman, bir şey söylemesin, ayaküstü lafa tutmasın" diye başımızı öne eğip görmezden geliyoruz. Ne evin bir eksiğini istemek için kapılarını çalıyoruz artık ne de samimi bir hâl hatır soruyoruz.

Belki de suç sadece binalarda ya da değişen mimaride değildir. Sokakların o neşeli gürültüsünü, cebimize sığan o küçük, parlak ekranlara feda ettik fark etmeden. Çocuklar saklanacak en gizli yerleri sokaklarda değil, dijital dünyalarda arıyor artık. Bizler de büyümenin getirdiği o ağır ve ciddi maskeleri yüzümüze geçirip bir selamı bile birbirimize çok görür olduk. Sınavlar, geçim dertleri, yarın kaygıları derken adımlarımızı hızlandırdık; yürüdüğümüz yolun kenarındaki çiçeği de o yolu paylaştığımız insanı da görmez olduk.

Şimdi geriye baktığımda; bitmesini hiç istemediğimiz, "Beş dakika daha" diyerek annelerimize ısrar ettiğimiz oyunlarımız, balkonlarda asılı çamaşırlar, bir kapıdan karşı kapıya uzanan sohbetler, kahvede oturan amcaların selamı... Meğer hepsi bizleri biz yapan şeylermiş. Koşarak bitiremediğimiz o sokaklar aslında hiç büyümedi, daralmadı da. Zamanla biz büyüdük tabii ama mahallelerimiz aslında hep aynıydı. Sadece bizler değiştik; uzaklaştık... Hem birbirimizden hem de mahallelerimizden.

Hafsa Karaca

Bir Sokak Başımda

Sokağı bir baştan bir başa yürüdüm. Yolun sonuna geldiğimi ayağım taşa takılıp düşmek üzere olduğumda anladım. Daldığım hülyadan vücudumun sarsılması ile ayrıldım. Bir ileri bir geri adım attım. O an ne yapacağımı bilemedim. Bir boşluk içinde sallanıp durdum.

O sokakta olmamda bir sakınca yoktu. Gitmem gereken başka bir yer de yoktu. İstedğim yerde olmayı seçme özgürlüğüne sahiptim. Bir insanın olacağı yeri seçebilmesi çok bir özgürlükmüş. O an fark etmişim. Ne yapacağıma karar verirken istediğimi seçebilirdim. Zira seçeneklerimin olası sonuçlarının yaşamıma ne getireceği ile ilgili fikir yürütecek durumunda değildim. Kaldı ki olası sonuçları ile hiç ilgilenmiyordum. O an benim için “Bütün yollar Roma’ya çıkar” sözündeki gibi her seçenek karanlığa açılıyordu. İçinde olduğum an gibiydi kafam gibiydi; boşluk, yalnızlık, çaresizlik, anlamsızlık ve ıstırap.

Sokağın geldiğim yönüne doğru tekrar geriye doğru yürüdüm, sokağın en başına vardım. Gidilecek tüm yollar bitmişçesine olduğum yerde çakıldım kaldım. Bacaklarım titremeye, gözüm kararmaya başladı. İvedilikle bir yere oturmam gerektiğini anladım. Yorgunluktan çöktüğüm bankta yoldan gelip geçeni seyretmeye başladım.

Olduğum işlek sokağın kenarındaki büyükçe bir oda büyüklüğündeki yeşilliğin üzerine konulmuş banka oturdum. Ben oturduğum banktan sokağı ve sokaktan geçen insanları görebiliyorken, sokaktan geçen insanlar sadece çok dikkatli baktıklarında benim orada olduğumu fark edebilirlerdi.

Geleni geçeni seyretmeye başladım. Başkalarına bakarsam kendini daha az görürüm diye düşündüm bir an. Her insanın içinde yaşadığı tezatlık gibi tam tersini istedim sanırım. Bir taraftan kendimi kalabalıklar arasında bir yabancı gibi görmek, kendime dışarıdan bir yabancı gibi bakıp gerçekten görmek istedim. Bu iki arzum gibi zıt gibi görünse de aslında ikisi de aynı insani ihtiyaçlardan doğuyordu. Kendini anlamak ve iyileşmek.

Ben o sokaktaydım, insanlara çok yakındım. Elimi uzatsam onlara değebilirdim. Ama yolun kenarının kenarında oturduğum için onları görüş alanımın oldukça dışında buluyordum. Onlar beni göremiyorlardı. Beni görmeleri için daha dikkatli bakmaları, bakış açılarını değiştirmeleri gerekiyordu. Genelde hep kendine ve önüne bakan insanlar için bu pek mümkün görünmüyordu. Ben de onlara baktığım için kendimi göremiyordum. Ben her hâlükârda herkes için yok hükmündeydim.

Okuldan yeni çıkmış neşeli bir grup liseli genç önümden geçiyorlardı. Anne babaların gözünde bebek diye gördükleri bu yarı yetişkinler mutlulukları ve enerjileri ile güneş gibi parlıyorlardı. Bedenleri, ruhları, duyguları, akılları hızla büyüyordu. Onları böyle capcanlı görmek insanın içinde ki umut ağacını yeşertiyordu.

Güzel görünebilmek için içinde çaba sarf ettikleri kıyafetleri üzerlerinde eğreti duruyordu. Bedenleri bile çocukluğu tam olarak terk edemiyordu. Büyüyen bedenlerine rağmen sakarlıklar, samimiyetleri, neşeleri ile ruhları hâlâ çocuktı. Yetişkinliğe karşı yabancılik çekiyorlar anavatanları çocukluklarını terk etmekte tereddüt ediyor görünüyorlardı.

O an yanlarına gidip “Durun, yetişkin olmak için bu kadar çabalamayın. Zira büyümek sandığınız kadar iyi bir şey değil. Büyümeyin, bu hâliniz ile kalın. Zira büyüyünce de insanlar size saygı duymuyor, adam yerine koymuyor. Yetişkinler muhtaç olduğunu düşündüğü insanlar ve korktuklarına saygı gösterir. Diğer tüm insanları ezmek ister, hor görür. Ben büyümekle hata ettim. Siz benim yaptığımı yapmayın. Çocukluğunuzu ve neşenizi öldürmeyin. Koşun oynayın bacaklarınız sağlamken. Bol bol yiyip için dünya nimetlerinden. Dişleriniz çiğner ağzınız tat alırken. Tüm renkleri görün, gözleriniz sağlamken. Tüm güzel sesleri duyun, şarkılara eşlik edin, yapabiliyorken. Her şeyi yapın ama büyümek için bu kadar acele etmeyin. Yalvarırım yapmayın. Ahhh...

Bunların hiçbirini gidip diyemedim. Boğazımda düğümlendi tüm kelimeler. Pek çok şey gibi içimde kaldı. Diyemedim zira bana onların yaşında denilseydi ben de dinlemezdim. Her gençlik baharındaki insan gibi büyümek bana da çok büyümlü gelmişti.

Ben kafamda çocukluk, gençlik yaşlılık diye kafamda bin bir soru ile boğuşuyordum. Tıpkı hayat gibi yanımdaki bu gençlerin kendi planları vardı. Ben durağan bir şekilde otururken onlar coşkularını da yanlarına alıp önümden geçip gittiler ...

Kaya Gençal

YARALI YARASIZ SEVDALAR ÜZERİNE

Kaç masal yazıldı dünya üzerinde,
Kaçı hayat üzerine,
Kaçı sevda üzerine ,
Kaçı yaşanmışlıklar üzerine...
Kaçı masalsı sürüp gitti sevdaların,
Kaçı yarım kaldı,
Kaç kalp birbiri için çarptı,
Kaçı ayazda kaldı, dondu gitti,
Kaçı sıcaktan sarardı soldu gitti.
Kaçı bom boş kalıp yitip gitti...
Kimi ağıtlar yaktı yitip giden sevdalara,
Kimi karalar bağladı,
Kimi üstünü çizdi, unuttu gitti.
Kimi aldandı,
Kimi aldatıldı.
Kimi aldattığını sandı,
Zaman geçti her şey bitti.
Masalları bilmem ama...
Yüklediğin anlam bitince,
Hiç bir manası kalmıyormuş anlamlandırdıklarının,
Masallar da anlatıldığı gibi;
Masal kahramanına gerek yokmuş,
Asıl kahraman insanın kendisiymiş.
Kalem de kâğıt da insanın kendi elindeymiş,
Geçmişe bir çizgi çekip zamanla, yine yeniden, kendi masalını yazmalıymış insan...

Rafiye ÖZTÜRK

BİZİM MAHALLE; SIRT MAHALLESİ, ÇAMLIHEMŞİN'İN SİSLE YAZILMIŞ HAFIZASI

Rize'nin Çamlıhemşin ilçesinde bazı yerler vardır, haritada küçük görünür ama insanın içinde büyür. Sirt Mahallesi de onlardan biridir. Nüfusu azdır, sesi alçaktır. Fakat sırtını dayadığı dağ, baktığı vadi, taşıdığı aile hikâyeleri ve evlerinin duvarlarına sinmiş gurbet kokusuyla koca bir geçmişi saklar.

Sirt, adının hakkını veren bir mahalledir. Yamaçlara tutunur, sisin içinden görünür, yağmurla konuşur. Sabahları evlerin üstüne ağır ağır inen duman, sanki mahallenin eski insanlarını da beraberinde getirir. Bir taş duvarın dibinde bekleyen yosun, bir ahşap kapının menteşesinde kalan pas, bir patikanın kenarında büyüyen ısırgan bile burada boşuna değildir. Her şeyin bir hatırası, her hatıranın bir sahibi vardır.

Çamlıhemşin'i yalnızca güzel manzaradan ibaret sananlar yanılır. Evet, burada doğa güzeldir. Hem de insanın fazla konuşmasını gereksiz kılacak kadar güzeldir. Fırtına Deresi'nin sesi, Kaçkarlar'ın gölgesi, ormanların sonsuz yeşili, bulutların dağlara sürtünerek geçişi, hepsi bu coğrafyanın günlük hayatına karışır. Ama Çamlıhemşin'i Çamlıhemşin yapan sadece manzara değildir. Asıl değer, o manzaraya tutunarak yaşayan insanların emeğinde, gurbette kurulan dükkânlarda, evlere dönen mektuplarda, düğünlerde çalan tulumda, horon halkasında sıkılan ellerdedir.

Sirt Mahallesi'nin geçmişine bakarken karşımıza çıkan önemli aile adlarından biri Bosikoğulları'dır. Bugün Alemdar soyadıyla bilinen bu aile, Hemşin insanının gurbetle kurduğu derin bağın izlerini taşır. Yörede nice aile gibi Bosikoğulları da ekmeğini yalnızca kendi dağında değil, uzak şehirlerde de aramıştır. Rivne'de, Varşova'da, Polonya'da, Rusya coğrafyasında açılan pastaneler ve fırınlar, yalnızca ticaret yeri değildir. Bir bakıma memleketin küçük elçilikleridir. İnsan düşünmeden edemiyor, bir Hemşinli, binlerce kilometre uzakta fırın açarken hamura yalnız un ve su değil, biraz da Sirt'in sisini katmış olmalı.

Bosikoğlu Nazım'ın adı, bu gurbet hafızasında özellikle öne çıkar. Rivne'de Angora, yani Ankara adıyla anılan pastane ve fırın, dönemin gurbetçi Hemşinlilerinin çalışkanlığını ve dünyaya açılma cesaretini gösterir. Bu hikâyelerde para kazanma kadar, ayakta kalma iradesi de vardır. Savaşlar, devrimler, sınırların değişmesi, uzak memleketlerde kaybolan akrabalar, geri dönemeyenler, fotoğraflarda kalan yüzler. Hepsi Sirt'in görünmeyen tarihine eklenmiştir.

Sırt'ın hafızasında Şiniforoğulları da önemli bir yer tutar. Kaynaklarda bu ailenin bugünkü soyadlarının Şen ve Dalgıç olduğu, ailenin Minsk'teki İstanbul Pastanesi ve Fırını çevresinde anıldığı görülür. "İstanbul" adını Minsk'te bir dükkân tabelasında düşünün. Soğuk bir şehirde, yabancı bir sokakta, memleketten kopup giden insanların kendi dünyalarını yeniden kurma çabası. Bu çaba sadece ticaret değil, kimliktir. İnsan nereye giderse gitsin, yanında bir isim götürür. Bazen bu isim bir aile lakabıdır, bazen bir köy adıdır, bazen de memleket hasretini saklayan bir pastane tabelasıdır.

Şarbekler adı ise Sırt Mahallesi konuşulurken yerel hafızada ayrıca anılması gereken bir başlıktır. Yazılı kaynaklarda bu adın aile geçmişine dair ayrıntılı ve güvenilir kayıtları sınırlı görünse de mahallenin sözlü kültüründe bu tür lakapların ve ev adlarının büyük önemi vardır. Karadeniz'de insan yalnız resmi soyadıyla bilinmez. Hangi evden olduğu, hangi sülaleye dayandığı, kimin torunu, kimin yeğeni olduğu da kimliğinin parçasıdır. Bu yüzden Şarbekler gibi adlar, mutlaka yaşlıların anlatılarıyla, mezar taşlarıyla, eski tapu kayıtlarıyla, aile fotoğraflarıyla tamamlanmalıdır. Çünkü bir mahallenin gerçek arşivi çoğu zaman devlet dairesinde değil, sandıkta saklanan fotoğraflarda ve akşam sohbetlerinde durur.

Sırt Mahallesi'nde geçmiş yalnız büyük aile hikâyelerinde değil, gündelik hayatın küçük ayrıntılarında da saklıdır. Bir zamanlar evlerin alt katlarında hayvanlar barınır, üst katlarda aile yaşardı. Taş, nemli toprağa karşı evi korur; ahşap, eve sıcaklık verirdi. Çatıların üstüne konan taşlar, yalnız rüzgâra karşı değil, zamana karşı da bir tedbirdi sanki. Bugün beton yol, araç sesi, yeni yapılaşma ve turizm baskısı eski hayatın bazı izlerini silse de Sırt'ın eski evleri hâlâ konuşur. Kapı eşikleri, taş basamaklar, ahşap pencereler, "Burada insanlar yaşadı, çalıştı, bekledi, uğurladı" der.

Örf, adet, gelenek ve görenek deyince Sırt'ı Çamlıhemşin'den ayrı düşünmek mümkün değildir. Bu coğrafyada komşuluk yalnız kapı çalmak değildir, zor günde yanında durmak, yayla yolunda yük paylaşmak, cenazede sessizce iş görmek, düğünde tulumun sesine omuz vermektir. Tulum burada yalnız bir çalgı değildir. Bir çağrıdır. Horon yalnız oyun değildir. İnsanların aynı ritimde durmayı öğrendiği bir halkadır. O halkaya giren kişi, bir süreliğine kendi derdini bırakır, mahallenin ortak kalbine uyar.

Düğünlerde, bayramlarda, gurbetten dönüşlerde, yayla zamanlarında bu kültür daha görünür olur. Çamlıhemşin insanı gurbete gitmeyi de bilir, dönüp evinin kapısını açmayı da. Gurbette kazanılan para çoğu zaman memlekette eve, camiye, yola, çocukların eğitimine, aile ocağına döner. Bu yüzden Sırt'ın taş duvarlarında yalnız yerel ustaların emeği değil, uzak şehirlerde sabah karanlığında açılan fırınların, pastanelerin, dükkânların alın teri de vardır.

Doğa ise Sirt'in en büyük süsü değil, en büyük öğretmenidir. Burada yağmur sabrı öğretir. Sis, insanın her şeyi bir anda göremeyeceğini hatırlatır. Dere sesi, hayatın durmadan aktığını söyler. Orman, kök salmadan ayakta kalınmayacağını gösterir. Baharda yeşilin binbir tonu yamaçlara yayılır, yazın yayla yolları canlanır, sonbaharda yapraklar yorgun bir altın rengine döner. Kışın mahalle, sessizliğin içine çekilir. Bu döngü, Sirt insanının karakterine de işlemiştir. Dirençli, çalışkan, içine kapanık ama misafirine sofrasını açan bir karakter.

Bugün Sirt Mahallesi'nin nüfusu az olabilir. Hatta rakamlara bakınca insan "Bu kadar küçük yerden ne çıkar?" diye sorabilir. İşte insanlığın yine aceleci ve yüzeysel tarafı. Çünkü bazı yerlerin büyüklüğü nüfusla ölçülmez. Sirt gibi mahalleler, taşıdığı hikâyeye büyüktür. Bosikoğulları'nın gurbet yolları, Şiniforoğulları'nın Minsk'e uzanan ticaret izi, Şarbekler adının yerel hafızadaki yeri, eski evlerin mimarisi, tulumun sesi, horonun halkası, yayla ve dönüş kültürü. Bütün bunlar bir araya gelince Sirt, yalnız bir mahalle değil, Çamlıhemşin'in küçük bir özeti olur.

Belki de Sirt Mahallesi'ni anlatmanın en doğru yolu şudur: Burası, sisin kapattığı ama hafızanın açık tuttuğu bir yerdir. İnsanlar gider, soyadları değişir, yollar yapılır, evler yenilenir, nüfus azalır ama bir mahalleyi mahalle yapan şey kolay kolay kaybolmaz. Birinin "Bizim mahalle" derken sesinin değişmesi, gözünün başka bakması bundandır.

Sirt Mahallesi, Çamlıhemşin'in sırtında duran küçük bir yerleşim olabilir. Fakat geçmişiyle, doğasıyla, gurbet hikâyeleriyle, aile adlarıyla ve yaşattığı kültürle büyük bir emanettir. Bu emaneti korumak, yalnız eski evlere bakmak değil isimleri unutmamak, hikâyeleri yazmak, yaşlıları dinlemek, çocuklara anlatmak ve dağın sesini betonun gürültüsüne teslim etmemektir.

Çünkü bazı mahalleler vardır, insan orada doğmasa bile kendini eve dönmüş gibi hisseder. Sirt Mahallesi işte öyle bir yerdir. Sisli, yeşil, sessiz ama dinlemeyi bilene çok şey anlatan bizim mahalle.

Ali ŞAHİN

Bir Mahalle Gezisi

Her ne zaman bir mahalle sözü geçse gözümün önüne 10 yaşıma kadar yaşamış olduğum Eskişehir'in Odunpazarı bölgesindeki sokağımız ve evimiz gelir. Bu ayın konusu da mahalle olunca çocukluğumun geçtiği bu mahalleyi anlatayım size dedim; belki bir fırsat yaratıp, uğrar gezersiniz diye. Bayram ziyareti nedeniyle gelmiş olduğum memleketimde eski mahalleme bir kere daha uğramak ve çocukluk anılarım eşliğinde gezmek iyi olur diye düşünerek yola çıktım.

Önce sıcak su kaynaklarının çıktığı Eskişehir'in şu anda yürüyüş ve alışveriş merkezi olan Hamam-yolu olarak bilinen bölgeden eski mahalleme doğru yürümeye başladım. Eski Odunpazarı mahallesinin alt sınırı olan Yediler Parkı boyunca kentin yeşil dokusunu hissettiren parkın yanı başında uzanan uzunca bir yol burası. Çocukluğumda beş yaşıma kadar annemle daha sonra da babamla her hafta burada yürüyerek Eskişehir hamamlarının topluca bulunduğu bu bölgeye yılanmaya giderdik. Çocukluğumda şehrin o zamanlar belki de salıncakların, kaydırakların ve tırmanma aletlerinin bulunduğu tek çocuk parkı da burada olduğundan ve mahalle sınırlarının ötesine tek başıma ya da arkadaşlarla gitmeye izin verilmediğinden sık sık anne ve babamla gelirdik buraya. Yediler Parkından sonra karşımıza Alaaddin Parkı ve içinde 1200'lü yıllarda Alaaddin Keykubad tarafından inşa ettirilmiş şehrin simge yapılarından -birçok Anadolu şehrinde olduğu gibi- Alaaddin Camii çıkıyor. Şehrin gürültüsünden kendinizi kurtaracağınız bir park burası. Bu parkta 8-9 yaşlarında testilerle Eskişehir'in meşhur kalabak suyunu satardım. Bir de Taşbaşı'ndaki toptancılardan satın alıp kader kısmet çektirirdim, "Şans talih kader kısmet şansını, talihini, kaderini, kısmetini 5 kuruşa dene!" diyerek. Küçük şeylerle büyük mutlulukların yaşanabildiği dönemlerdi. Kazanılan o az paranın verdiği lezzet ve mutluluk adeta geleceğin genç girişimcileri için bir teşvik niteliğindeydi.

Devam ediyoruz yürümeye. Bu parkın hemen sol karşısında ilkokul dördüncü sınıfa kadar okuduğum Yunusemre ilkokulu. Küçük bahçesi ve önündeki kitabede “İlim ilim bilmektir / İlim kendin bilmektir / Sen kendini bilmezsen / Bu nice okumaktır” ve “Gelin tanış olalım / İş kolay kılalım / Sevelim Sevillelim / Bu dünya kimseye kalmaz” dizeleri bulunan Yunus Emre büstüne bir selam verelim. Bu büstün açılışını çok iyi hatırlıyorum. Biz öğrenciler o küçük bahçedeki anıtın arkasına geçmiş valiyi beklemiştik uzun süre. Mavi renkli takım elbisesi ile gelip büstün açılışını yapan vali sonraki günlerde “mavi vali” olmuştu bizim için. İlkokulumun hemen karşısında babamın da okuduğu açılışını Atatürk’ün yaptığı Eskişehir’in en eski lisesi: Atatürk Lisesi. Babamı mesai dönüşü merdivenlerinde beklediğim bu okul o zamanlar bana merdivenleri göğe yükseliyormuş gibi gelirdi. Okulun hemen solundan yürümeye devam ediyorum: okuluma mahalle arkadaşlarımla birlikte yürüyerek gidip geldiğimiz sokak. Odunpazarında zaman hiç geçmemiş sanki. Her şey 60 sene önce olduğu gibi. Hafif bir yokuş başlıyor. Yokuşun sonu babaanne kokuyor; kuzinede patates, odalarda gül suyu. 100 metre sonra 1300’lü yıllarda yapılan ve hamamdan camiye çevrilen Akcami. Bahçesindeki dut ağacından dut yediğimiz, amcaların bize şeker verdikleri cami. Hemen yanında polis karakolu. Camiden sola dönüp 30-40 metre yürüdükten sonra asırlık bir çınar ve büyük bir çeşme vardı şimdi yerinde yeller esen. Beş çocuk el ele verip kucaklayamazdık koca çınarı. Çeşmenin hemen karşısında Deli Nazmiye’nin evi. Yıkık dökük iki katlı evde tek başına oturan ve yoldan gelen geçene bağırıp çağıran ve bir şeyler fırlatan yaşlı bir teyze. Deli Nazmiye ile karşılaşmamak için çocukluğumda olduğu gibi adımlarımı sıklaştırıyorum. Eve çok az kaldı. Sağdaki evin camından sokağın en yaşlısı, mahallenin halası, artık gelen geçene el sallamıyor. Onun tam karşısında geniş bahçesinde oyunlar oynadığımız ve de benim sünnet düğünümde yemeklerin yendiği arkadaşım Ali’lerin iki katlı evi. Eşi Hasan amca ve Ali’nin vefat etmelerine rağmen hala yaşadığı ev gibi yaşlı ancak hayata gülerek bakan Nuriye teyze-ye uğramadan geçmem. Aklıma bahçedeki kömürlükte Ali ile beraber sokaktaki diğer çocuklar için kurduğumuz ve oynattığımız Karagöz perdesi geliyor. Parayla değil gazoz şişesi kapağına ya da kaysı çekirdeğine seyrettirirdik doğaçlama oyunumuzu. Topladığımız kapakları ve çekirdekleri mahallenin bakkalı Topal İsa’ya satar leblebi tozu alırdık ağız dolusu yiyip ılık çalmaya çalışarak. Benzer alışverişi Tommiks ve Zagor gibi resimli çizgi romanları kiralayarak da yapardık. Hemen biraz ileride anemle beraber Hidrellez’de kapılarına teneke bağladığımız daha sonra meslektaşım da olacak Sinan abilerin evi.

Ve sokağın köşesindeki evimize geldik. Benim doğduğum ve 10 yaşına kadar yaşamış olduğum bu mekan şimdilerde Türkiye’nin her yanından insanların gezip görmeye geldikleri şehrin tarihi Odunpazarı evlerinden biriydi. İki katlı ahşap bu evin üst katında anne ve babamla beraber yaşardık. İçeriden merdivenle inilen alt katında ise dedem ve babaannemin ve evin sahibi yaşlı teyzenin yaşadığı iki oda, bir mutfak ve içinde dut ağacı olan küçük bir bahçe bulunurdu. İki sene önce şu andaki sahibinin izniyle geçmiş yaşantıları yeniden yaşayabilecekmişçesine özlemle gezdiğimde evin içinde hiçbir şeyin değişmemiş sadece eskimiş olduğunu görmüştüm.

Maalesef Şu anda bu evde ve mahallede değil Şehrin daha sonraları kurulmuŐu daha modern ulaŐım araçlarına çok kolay ulaŐımı bulunan başka bir yerinde oturuyor annem. Bu eski tarihi bölgede yerli orta halli EskiŐehirliiler değil, görece daha düŐük gelirli ve Őehir dıŐından göç eden aileler bulunmakta. Koruma alanı olduğu için çok çok eski olmadıkça yıkılmalarına ve görünümlerini deęiŐtirmek kapsamlı tadilat deęiŐikliklerine izin verilmemesinden ve dar sokaklarına arabaların bırakın park etmeyi bazılarına girememesinden dolayı evre düzenlemesi yapılmıŐ turistik mekanların birazcık uzağında kalan bizim sokağımız gibi birçok sokak eski sakinlerinin taŐınmasıyla yerlerini yeni gelenlere bırakmıŐ durumda.

İlkokul 4. sınıfa kadar yaşamış olduğum bu mekanlar ve yaptıklarım hala gözlerimin önünde. Zaten koruma alanı bölgesi olduğundan ev dıŐ boyaları haricinde hiçbir Şey değişmemiş; çocukluğumda olduğu gibi aynı duruyor. Hele ocukluğumda tanıdığım tek tük de olsa bazı komşularımızın hala o evlerde yaşıyor olması benim için geçmişle Şimdi arasında çok fazla değişen bir Şey olmadığının deęiŐenin sadece bakış açıları olduğunun bir kanıtı sanki. Şimdi düŐünüyorum da o dönemlerde içinde yaŐamakta olduğum bu mahallede içselleŐtirmiŐ olduğum/uz kültür o bölgede yaşayan insanların samimiyet, güven ve yardımlaŐma esasına dayalı olarak geliŐtirdikleri iliŐkilerden başka bir Şey değildi. Mahalle komşuluk iliŐkilerini, güven hissini ve kolektif bilinci simgelemektedir. Mahallede bir evde hastalık, cenaze veya düğün olduğunda tüm mahalleli maddi ve manevi olarak el birliği yapardı. Mesela düğünlerde yemeklerin komŐularca beraber piŐirilip konuklara servis edildiğini çok iyi hatırlıyorum. Evde yemek yaparken eksik kalan malzemeler komŐudan istenir, evde piŐen özel yemekler, özellikle aŐure gibi tatlılar komŐulara dağıtılırdı. Günün hemen her saati iÇini bitiren kadınlar ellerinde örgüleri kapı önlerinde demlenen çaylar ya da itlenen çekirdekler eşliğinde sohbet ederlerdi. Sokaktan geçenler birbirlerine selam vererek hatırlarlardı. Biz ocuklar gün boyu sokakta güvenle oyun oynar; mahalledeki tüm yetişkinler tüm çocukları kendi evladı gibi gözetip korur. Ama akşam ezanının okunmaya baŐlanmasıyla herkes evine dönerdi “evli evine, köylü köyüne evi olmayan sıan deliğine” tekerlemesiyle. Sıcak yaz geceleri çocukların belli bir saate kadar sokakta olmalarına izin verilirdi. Mahalle bakkalı ve kasabına anne babamızın selamı söylenir alışveriş yapılır veresiye defterine yazdırılırdı. Kahvehaneler, cami avlusu veya mahalle meydanı ise büyük erkeklerin buluŐtuęu mekanlardı. Günümüzde gördüğümüz dikey mimari ve dijitalleŐme nedeniyle yaşadığımız bireysel yaŐam tarzının tersine çoğu tek en fazla iki katlı olan evler geleneksel mimariye ve toplumun yapısına uygun olarak yapılmıŐ cami/meydan merkezli yerleşim modellerine dayanırdı. Bu geleneksel mimari tarzını yaŐatmaya devam etmesinden dolayı yaşamış olduğum Eskişehir’in ilk yerleşim yeri olan bu tarihi bölge Osmanlı mimarisini yansıtan renkli aŐŐap evleri, dar sokakları ve nostaljik atmosferi ile UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’nde kendine yer bulmuŐtur.

Bu mahallede, çoğunlukla, varlıkları Türklerin Anadolu'ya gelişinden çok öncelere dayanan ve Türk kökenli olmayan ancak zamanla Türkleşmiş manavlar diye bilinen yerliler yaşırdı. Bu bölgenin yerleşim yeri olarak seçilmesi hakkında Anadolu'nun birçok yeri için de duyduğumuz şu meşhur ciğer hikayesi anlatılıyor. Buralara ilk gelenler yaşamak için en uygun yeri bulmak için bölgede birçok yere et asmışlar. Bir hafta sonra gelip baktıklarında bir tek şimdi Odunpazarı olan yerdeki etler çürümemiş olduğundan yerleşim merkezini buraya kurmaya karar vermişler. Semtin adını da köylülerin at arabalarıyla getirdikleri odunları sattıkları büyük pazar meydanından aldığı söyleniyor. Ben de 4-5 yaşlarımda odun dolu at arabalarının Odunpazarı meydanında beklediğini hayal meyal hatırlıyorum.

Son zamanlarda bu tarihi mahalleye karşı yoğun bir ilgi söz konusu. Eskişehir her gün artan bir oranda özellikle yerli turist çekiyor. Odunpazarı restore edilerek turizmin hizmetine sunulan Tarihi Odunpazarı Evleri, Kurşunlu Camii, Lületaşı Müzesi, Atlıhan El Sanatları Çarşısı, Balmumu Heykeller Müzesi, Ahşap Eserler Müzesi, Odunpazarı Modern Müze, Osmanlı Evi, Çağdaş Cam Sanatları Müzesi, Kurtuluş Müzesi, Eskişehir Hamam Müzesi, Eğitim Karikatürleri Müzesi gibi mekanlarıyla gittikçe gelişen bir cazibe merkezi konumunda. Bir gün sizlerle de mahalleimde beraber gezmek temennisiyle.

İsmail İÇDELi

Bir ocuğu Bir Mahalle B y t r

Rahmetli Doğan Cüceloğlu bir konuşmasında bir Afrika atasözünden alıntı yaparak şöyle demişti: “Bir çocuğu bir köy büyütür.” Bu sözü her duyduğumda çocukluğumun geçtiği mahalle gözümün önüne gelir. Sıkça duyduğumuz başka sözler de vardır: “Doğduğun ev kaderindir.” “Doğduğun coğrafiya kaderindir.” Bu sözlerin doğruluğunu tartışmak istemiyorum. Ama şunu biliyorum ki insanın büyüdüğü mahalle, onun karakterinde silinmez izler bırakıyor.

Benim ocukluğumun mahallesi, eski “Bizim Mahalle” dizilerini andıran bir yerdi. Evler birbirine çok yakın değildi ama insanlar birbirine çok yakındı. Karşı komşumuz Arnavut Ayşe Teyze’ydi. Sağımızda Yozgatlı Hatice Teyze otururdu. Sol tarafta Boyabatlı komşularımız vardı. Mahallemiz farklı şehirlerden, farklı kültürlerden gelen insanların aynı sıcaklıkta yaşadığı büyük bir aile gibiydi. Evimizin bira yüz metre ilerisinde okulumuz vardı. Onun arkasında açık hava sineması. Biraz ileride fırın, pastane, kırtasiye ve bakkallar... O yıllarda manav kültürü bugünkü kadar yaygın değildi. Alışverişlerimizin büyük bölümü her hafta Salı günü kurulan pazarından yapılırdı. Rahmetli annemle birlikte pazara gidişlerimi hâlâ d n gibi hatırlıyorum. Mahallemizin bakkalı şükrü Amca’ydı. Oğlu Hasan’a herkes “Atom” derdi. şükrü Amca dürüstlüğü ile tanınırdı. Hatta banka gibiydi, küçük ve acil para ihtiyacı olduğunda şükrü amcadan bir iki günlüğüne aldığımız olurdu. Ertesi gün verirdik. Kimseyi mahcup etmezdi. Bir diğer mahalle büyüğümüz ise bakkal Mehmet  zdiş Amca’ydı. Onun esnafıktaki dürüstlüğünü ve yardımseverliğini hiç unutmam. Aynı ürünün iki farklı fiyatı varsa nedenini açıkça anlatırdı: “Bunu daha önce aldım, maliyeti düşük. O yüzden daha ucuz. Bunu yeni aldım, maliyeti yüksek. O yüzden fiyatı farklı.” Kararı m şteriyeye bırakırdı. Mahalledeki tek telefon da onun d kk nındaydı. Bir yakınıımız bizi arayacaksa Mehmet Amca’nın numarasını verirdik. Telefon geldiğinde d kk ndan bir ocuk gönderir: “Sizi yarım saat sonra arayacaklar.” diye haber verirdi. Bugün düşününce bunun ne kadar büyük bir güven ilişkisi olduğunu daha iyi anlıyorum. Pastacı Kamil’in babası Halil Amca vardı. Taze kurabiye-ler ya da yeni çıkan ürünler olduğunda bize ikram ederdi. Cebimizde para olup olmaması hiç önemli değildi. Mahalle esnafı sadece ticaret yapmazdı; çocukların büyümesine de ortak olurdu. Mahallemizde herkes birbirini tanırdı. Solmaz Teyze’nin mevlitten döndüğü saatleri bilir, yolunu g zlerdik. Elini  per, mevlit şekeri alırdık. O da bizim ne beklediğimizi bilirdi zaten. Çocukluk böyle küçük mutluluklarla güzeldi.

Yaz akşamları geç saatlere kadar sokaklarda oynardık. Saklambaç, yakar top, kovalamaca... Arkadaşlarımızı çağırmak için telefonlara ihtiyacımız yoktu. Bir ıslık sesi yeterdi. Ama bir kural vardı: Akşam yemeğinde herkes evinde olacaktı. Rahmetli annem bu konuda çok disiplinliydi. Sofrada ailece buluşmak bizim için vazgeçilmezdi. Annem aynı zamanda merhameti de öğretirdi. Kedimiz vardı, köpeğimiz vardı. Kurban Bayramı'nda beslediğimiz koçumuz olurdu. Annem hep: "Oğlum, bunlar evin horantası. Dilleri yok, kendilerini anlatamazlar" derdi. Hayvanlara gösterilen merhamet, insanlara gösterilen merhametin ilk dersiydi belki de.

Mahallenin başka bir özelliği daha vardı: Çocuklar yalnızca aileleri tarafından değil, bütün mahalle tarafından büyütülürdü. Bir çocuk özenip sigara içmeye kalksa hemen bir büyük müdahale ederdi. Bir kavga çıksa araya mutlaka bir ağabey girerdi. Kimse "Bana ne?" demezdi. Çünkü herkes birbirinden sorumluydu. Yaz aylarında çalışırdık da... Fotoğrafçıda çırak olarak çalıştım. Ayakkabı boyadım. Su sattım. Pazarda yük taşıdım. O yıllarda çalışmak ayıp değil, hayatın doğal bir parçasıydı.

Mahallede büyük ekonomik uçurumlar da yoktu. Hepimiz aşağı yukarı aynı şartlarda yaşıyorduk. Belki bu yüzden mutluluğu daha kolay paylaşabiliyorduk. Bugün geriye dönüp baktığımda dikkatimi çeken şeylerden biri de şu: Eskiden insanlar tek katlı iki katlı mütevazı evlerde yaşar, güçlü ilişkiler kurardı. Şimdi ise daha büyük evlerde, daha yüksek duvarların arkasında yaşıyoruz. Evler büyüdü. Mesafeler küçüldü. Ama insanlar arasındaki mesafe arttı. Eskiden evler yüzlerce metre uzaklıktaydı ama insanlar birbirine yakındı. Bugün apartmanlarda yalnızca bir duvarla ayrıldığımız komşularımızın isimlerini bile bilmiyoruz. Ramazan gecelerinde karşı komşumuz Hamit Amca kapıyı çalardı: "Işığınız yanmıyordu. Sahura kalkamadınız sandım" derdi. İşte komşuluk buydu. İşte mahalle buydu.

Okul arkadaşlarımız aynı zamanda mahalle arkadaşlarımızdı. Hepimiz birbirimizi tanır, birbirimizi gözetirdik. İyi insanların arasında büyüdüğünüzde, iyi insan olma ihtimaliniz de artıyordu. Yıllar sonra Finike’de bir lokantada buna benzer bir sahne gördüm. Yaşlı bir amca içeri girdi. Garson onu ismiyle karşıladı, oturmasına yardım etti ve ne istediğini sormadan siparişini hazırlamaya başladı. Küçük şehirlerin hâlâ koruyabildiği o sıcaklık bana çocukluğumu hatırlattı. Bugün büyük şehirlerde milyonlarca insan yaşıyor. Ama çoğu zaman birbirimizi tanımıyoruz. Kalabalıkların içinde yalnızlaşıyoruz. Belki de bu yüzden Doğan Hoca’nın aktardığı söz hâlâ bu kadar anlamlı geliyor bana: “Bir çocuğu bir köy büyütür.”

Benim mahallem beni büyüttü. Dürüstlüğü Şükrü Amca’dan öğrendim. Güveni Mehmet Özdiş Amca’dan öğrendim. Merhameti, şefkati, sevgiyi annemden öğrendim. Çalışmayı, üretmeyi kendi kendine yetmeyi rahmetli babamdan öğrendim. Paylaşmayı komşularımdan öğrendim. Bugün çocuklarımız daha teknolojik bir dünyada büyüyor. Elllerinde tabletler, telefonlar ve sosyal medya var. Ama bazen kendi kendime şu soruyu soruyorum: Bir çocuğun gelişimi için hangisi daha değerli? Dijital ağlar mı, yoksa insan ilişkileriyle örülmüş gerçek bir mahalle mi? Bu sorunun cevabını sizlere bırakıyorum.

Sağlıcakla kalın, hoşça kalın.

Mehmet Ali KESKİNKILIÇ

Şarbek Malikanesine Bir Bakış

Sis iner yeşilin usul koynuna,
Yol susar, dal eğilir sevdasına,
Bir konak görünür dağın ardında,
Kalp varır Şarbek'in rüyasına.

Üç gölge yürür aynı izlerde,
Yağmur kokar taşın, yaprağın sesi,
Malikâne bakar uzak güzlerde,
Doğa saklar insanın hevesi.

Ali Şahin
03 Haziran 2026
Ankara

Gürcistan Tarihi Kronoloji Abidesi,
Tiflis / GÜRCİSTAN

Dünyaca tanınan heykeltıraş ve mimar Zurab Tsereteli'nin imzasını taşıyor.

1980'lerin ortasında temelleri atılan proje, Sovyetler Birliği'nin son yıllarının kültürel ikliminde şekillendi ve uzun süre "tamamlanmamış" hissini koruyan bir açık hava kompozisyonu olarak kaldı.

Ama bu eksiklik, paradoksal biçimde, anıta yaşayan ve büyüyen bir anlatı etkisi veriyor.

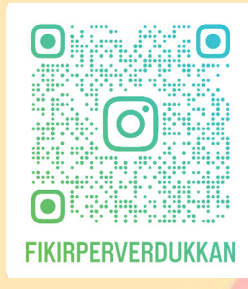
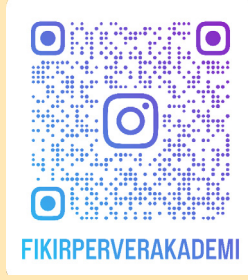
Üst panellerde Gürcistan'ın kralları, azizleri ve ulusal kahramanları; alt panellerde ise halkın günlük yaşamı, zanaatlar, üzümcülük ve savaş-barış döngüsü betimlenir.

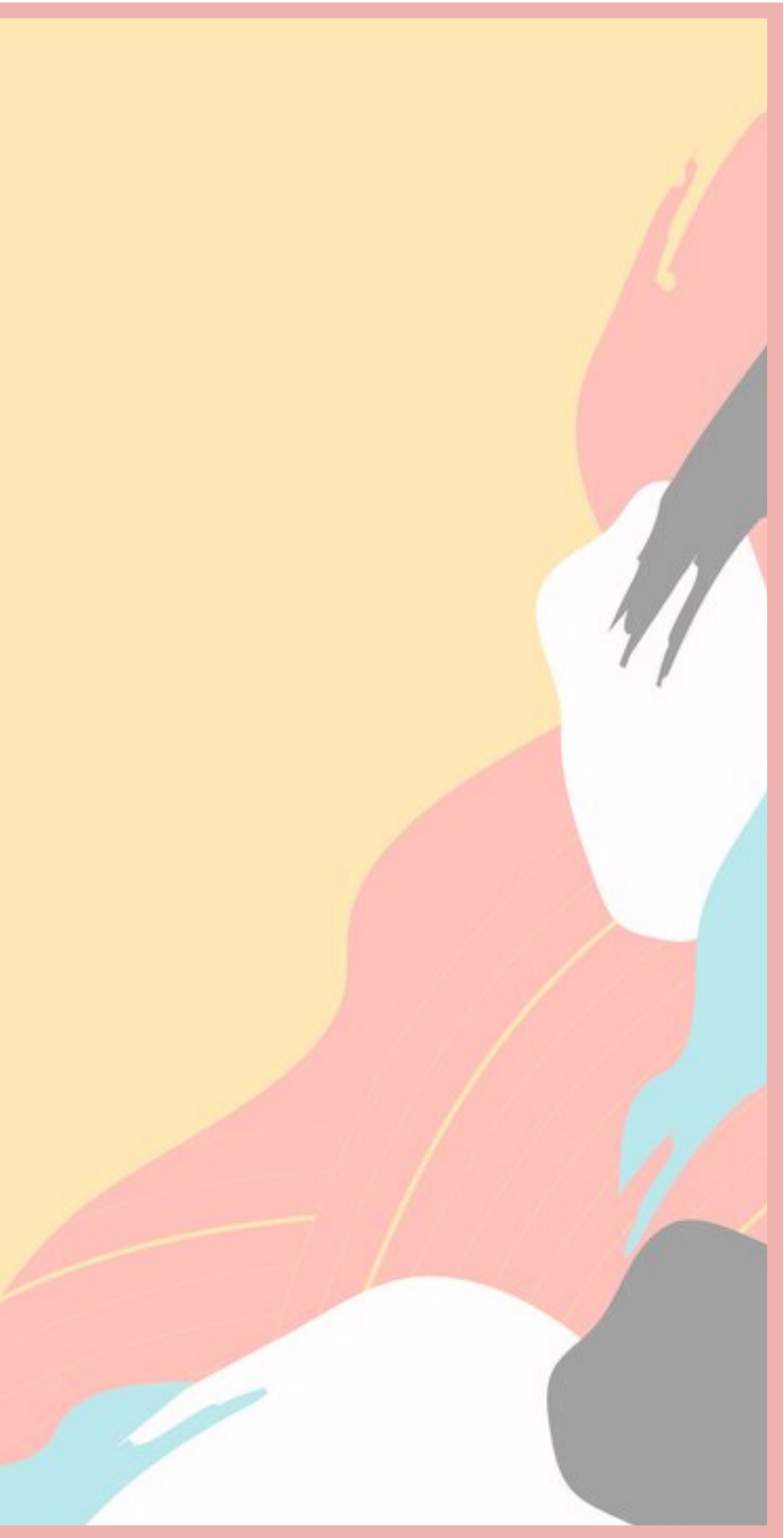
Hristiyanlığın Gürcistan'a kabulü (özellikle Aziz Nino'nun rolü) ve Orta Çağ'da güçlenen Bagratlı mirası, kabartmalar da sıkça vurgulanan başlıklardandır.

Tsereteli'nin yaklaşımı klasik anlatı ile modernist devinimi buluşturur ve anıtı, ülkenin köklerine bakan bir "taş arşiv"e dönüştürür.

Rafiye ÖZTÜRK

Bizi sosyal medya hesaplarımızdan takip etmeyi unutmayın !

Sanat, dünyayı yansıtan bir ayna değil dünyanın
onunla şekillendirildiği bir şekiçtir.

Bertolt Brecht

Yaşam, sadece birkaç uygulamaya geçirilebilir girişi bulunan bir
tiyatro salonudur.

Victor Hugo

Tiyatro tutkusu giderek hayata daha bir demokrat, daha bir özgür-
lükçü, daha bir barışçıl bakmamı sağladı.

Rutkay Aziz

Tiyatro, uygarlığı, bütün yurt sathına ulaştıran çok etkin
bir sanat dalı.

Haldun Taner

Kasım 2017' de üniversite öğrencileri tarafından başlatılan köy okullarına kütüphane kurma projesi bugün itibariyle **28 okula ulaşmıştır**. İncelemek için sosyal medya hesaplarını ziyaret edebilirsiniz.

Gidilen okul sayısı: 28
Götürülen kitap sayısı: 10175
Toplanan kitap sayısı: 12117

Geleceğimiz Kitapta

@geleceğimizkitapta